

PRZEGLĄD HISTORYCZNY

PISMO TOWARZYSTWA MIŁOŚNIKÓW HISTORII
W WARSZAWIE
ODDZIAŁU POLSKIEGO TOWARZYSTWA HISTORYCZNEGO
I INSTYTUTU HISTORYCZNEGO
UNIwersytetu Warszawskiego

TOM XCVIII

WARSZAWA 2007

PRZEGLĄD

HISTORYCZNY

Pismo Towarzystwa Miłośników Historii w Warszawie
Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego
i Instytutu Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego

RADA REDAKCYJNA

Waldemar Ceran, Marek Czapliński, Adam Dobroński, Jan M. Piskorski,
Krzysztof Pomian, Andrzej Rachuba, Wojciech Rojek, Aleksandra Witkowska

REDAKCJA

Włodzimierz Lengauer — redaktor naczelny, Andrzej Karpiński, Jerzy
Kochanowski, Michał Kopczyński, Krzysztof Skwierczyński, Andrzej Szwarc,
Jacek Adamczyk — sekretarz

STAŁE WSPÓŁPRACUJĄ

Andrzej Garlicki, Stefan K. Kuczyński, Andrzej Wyrobisz

ADRES REDAKCJI

Instytut Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego
00-927 Warszawa, ul. Krakowskie Przedmieście 26/28
tel. (+4822) 552 45 42
e-mail: przegladhistoryczny@uw.edu.pl

Wydano z pomocą finansową Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
przy Radzie Ministrów

SPIS TREŚCI TOMU XCVIII

ROZPRAWY

S. CIARA — Codzienne i niecodzienne sprawy lwowskich historyków w dobie II Rzeczypospolitej	505
M. DESZCZYŃSKA — Czynniki kościelne a początki działalności Brytyjskiego i Zagranicznego Towarzystwa Biblijnego w Królestwie Polskim	487
A. KALINOWSKA — <i>Great Verulam is very lame...</i> Oskarżenia o korupcję i upadek Francisa Bacona w poezji politycznej	27
I. KĄKOLEWSKI — Między korupcją a ksenofobią. Zmiany w postrzeganiu zjawiska korupcji w dawnej Rzeczypospolitej. Zarys problemu.	11
M. KOHLRAUSCH — Homoseksualizm, wielka polityka i media. Skandal wokół Eulenburga 1906–1909	397
R. KULESZA — „Nikt w państwie nie może pozostawać poza kontrolą”. Z problematyki korupcji w Atenach w V–IV wieku p.n.e.	1
W. LENGAUER — Od haniebnego występku do <i>gender studies</i> . Badania nad grecką <i>paiderastia</i> w XX wieku.	315
K. MADEJ — Milicja Obywatelska wobec przestępczości gospodarczej 1956–1970. Ewolucja struktur i jej uwarunkowania	49
J. NIKODEM — Gniewosz — Jadwiga — Wilhelm. Krytyka przekazu „Annales” Jana Długosza	175
M. NOWAK — Uwagi o prostytucji w Atenach w V i IV wieku p.n.e.	329
A. PIENIĄDZ — Kazirodstwo w społeczeństwie wczesnego średniowiecza	351
P. PLESKOT — Niecodzienne życie polskich uczonych podczas wizyt w krajach Zachodu w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX wieku	197
K. SKWIERCZYŃSKI — Walka z sodomią wśród kleru — „Liber Gomorrhianus” Piotra Damianiego.	369
K. STEBNICKA — Τὸ ἥθος ἐξ εἶδους, τὸ εἶδος ἐξ ἥθους. Wygląd czystego Greka w literaturze greckiej okresu drugiej sofistyki	157
G. SZELAĞOWSKA — Państwo bez korupcji? Dania w XVIII i XIX wieku	41
A. WYROBISZ — Tolerancja, nietolerancja i przesady w Europie średniowiecznej i nowożytnej. Badania nad historią homoseksualizmu, stosunkiem społeczeństwa do homoseksualistów i nad udziałem homoseksualistów w kulturze.	383

PREZENTACJE

W. IWANČZAK — Ostatnie dziesięć lat Towarzystwa Miłośników Historii.	537
W. MAJEWSKI — Stanisław Herbst — historyk wojskowy	555
H. RUTKOWSKI — Początki Towarzystwa Miłośników Historii w Warszawie (1906–1914)	513
H. SZWANKOWSKA — Stanisław Herbst — działacz społeczny	559
H. SZWANKOWSKA, T. KONDRACKI — Kalendarium działalności TMH w latach 1996–2006	543

MATERIAŁY

J. KOCHANOWSKI — Socjalizm na halach, czyli „Patologia stosunków społeczno–ekonomicznych i politycznych w Zakopanem” (1972)	71
E. C. KRÓL — Formuła wroga w polskim filmie socrealistycznym (1947–1956)	237
P. STAWECKI — Oceny przewrotu majowego 1926 roku w stolicach europejskich	231
K. STEBNICKA — <i>Kobieca dextrarum iunctio</i> w rzymskiej sztuce nagrobnej.	419
T. SUMA — Urzędnicy pocztowi Królestwa Polskiego 1815–1871. Charakterystyka zbiorowości	215
A. WESELI — Homoseksualiści i homoseksualizm w KL Auschwitz–Birkenau w świetle „oświadczeń” byłych więźniów obozu	425

MISCELLANEA

J. TOMASZEWSKI — Cytaty czy plagiaty?	97
---	----

DYSKUSJE

M. BARTNICKI — W odpowiedzi na recenzję Adriana Jusupovicia	563
A. JUSUPOVIĆ — W odpowiedzi Mariuszowi Bartnickiemu	569
E. KACZYŃSKA — Strefa prywatna społecznie kontrolowana: o małżeństwie i seksualności kobiet w epoce modernizacji (w związku z pracą <i>Kobieta i małżeństwo. Społeczno–kulturowe aspekty seksualności. Wiek XIX i XX</i> , pod red. Anny Żarnowskiej i Andrzeja Szwarca, t. VIII, Wydawnictwo DiG, Warszawa 2004, s. 518; <i>Kobieta i rewolucja obyczajowa. Społeczno–kulturowe aspekty seksualności. Wiek XIX i XX</i> , pod red. Anny Żarnowskiej i Andrzeja Szwarca, t. IX, Wydawnictwo DiG, Warszawa 2006, s. 571)	453

- D. KOŁODZIEJCZYK — Jak Kozacy państwo budowali a Lachy historię im pisali (Maciej F r a n z, *Idea państwa kozackiego na ziemiach ukraińskich w XVI–XVII wieku*, Toruń 2005). 575
- M. KULA — Aparatczycy (uwagi o książce Krzysztofa Dąbka, *PZPR — retrospektywny portret własny*, Warszawa 2006, s. 367) 105
- W. MĘDRZECKI — Józio do Jarosława, czyli kobieta i rewolucja obyczajowa (na marginesie *Kobieta i małżeństwo. Społeczno–kulturowe aspekty seksualności. Wiek XIX i XX*, pod red. Anny Żarnowskiej i Andrzeja Szwarca, t. VIII, Wydawnictwo DiG, Warszawa 2004, s. 518; *Kobieta i rewolucja obyczajowa. Społeczno–kulturowe aspekty seksualności. Wiek XIX i XX*, pod red. Anny Żarnowskiej i Andrzeja Szwarca, t. IX, Wydawnictwo DiG, Warszawa 2006, s. 571). 445
- K. SKWIERCZYŃSKI — Vademecum historii średniowiecznej seksualności (Ruth Mazo Karras, *Sexuality in Medieval Europe. Doing unto others*, Routledge, New York–London 2005, s. 200) 437

PRZEGLĄDY BADAŃ

- K. SZELAŃGOWSKA — Problem norweskiej świadomości narodowej w erze nowożytnej w ujęciu współczesnych historyków norweskich 247

ARTYKUŁY RECENZYJNE, RECENZJE, NOTY RECENZYJNE

- K. BRACHA — Nowe czasopismo naukowe poświęcone dziejom magii i czarów („Magic, Ritual, and Witchcraft”, t. I, nr 1, Summer 2006, red. Michael D. Bailey, Brian P. Copenhaver). 587
- M. GRULKOWSKI — Między strefą bałtycką a Śląskiem (Krzysztof Kopiński, *Gospodarcze i społeczne kontakty Torunia z Wrocławiem w późnym średniowieczu*, Toruń 2005) 595
- A. GRZEŚKOWIAK–KRWAWICZ — Powstanie kościuszkowskie: prawo — polityka — zdrada (Łukasz Kądziela, *Fryderyk Moszyński w insurekcji kościuszkowskiej*, red. naukowa Andrzej Haratym, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2004, s. 301) 262
- W. IWAŃCZAK — Meandry powojennej historiografii czeskiej (uwagi na marginesie książki Bohumila Jirůška, *Josef Macek. Mezi historií a politikou*, Výzkumné centrum pro dějiny vědy, Praha 2004, s. 239) 283
- J. KANCEWICZ — Kreml a „polski Październik” (Aleksandr M. Orichow, *Sowietskij Sojuz i Polska w годы „ottiepieli”. Iz istorii sowietsko–polskich otnoszenii*, Moskwa 2005) 601
- J. KOCHANOWSKI — Transformacja, technologia, talerz. Historia spożycia mięsa w USA (Roger Horowitz, *Putting Meat on the American Table. Taste,*

Technology, Transformation, The John Hopkins University Press, Baltimore 2006, s. XIII, 170)	277
M. MYCIELSKI — „Śmierć narodu” a normy postępowania w życiu publicznym (na marginesie książki Jarosława Czubałego, <i>Zasada „dwóch sumień”. Normy postępowania i granice kompromisu politycznego Polaków w sytuacjach wyboru (1795–1815)</i> , Wydawnictwo Neriton, Warszawa 2005, s. 719)	266
B. OBTUŁOWICZ — Hiszpania w epoce transformacji	118
P. PERKOWSKI — Bez Pawki Morozowa. Młodzież w PRL	126
J. TOMASZEWSKI — Czy istnieje naród śląski? (Tomasz Kamusella, <i>Schlonska mowa. Język, Górny Śląsk i nacjonalizmy. The Schlonskian Language: Language, Upper Silesia and Nationalisms</i> t. I–II, Narodowa Oficyna Śląska, Zabrze 2005–2006, s. 188, 156)	280
J. TOMASZEWSKI — Europa Środkowa od zmierzchu feudalizmu do upadku komunizmu.	123
A. WYROBISZ — Demagogia w historii. Socjotechnika czy żądza władzy? (uwagi w związku z książką Mirosława Kąrwata, <i>O demagogii</i> , Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2006, s. 252, bibliografia)	259
A. WYROBISZ — Jak pisać o historii dzieciństwa? (uwagi w związku z książką Eriki Langmuir, <i>Imagining Childhood</i> , Yale University Press, New Haven– –London 2006, s. 264)	590
A. WYROBISZ — Kilka uwag o badaniach nad elitami w miastach Polski przedrozbiorowej	115
A. WYROBISZ — Kobiety, rodzina i seks w republice arystokratycznej (w związku z książką Danieli Hacke, <i>Women, Sex and Marriage in Early Modern Venice</i> , Ashgate Publishing Company, Burlington, VT — Aldershot 2004, s. XVI, 266)	465
* * *	
T. M. ANDERSSON, The Growth of the Medieval Icelandic Sagas (1180–1280) (J. Morawiec)	138
R. BARON, Nad Olzą i Ostrawicą. Działalność społeczno–wychowawcza i oświatowa Towarzystwa Szkoły Ludowej w Zagłębiu Ostrawsko–Karwińskim (1894–1919) (J. Tomaszewski)	306
J. BONAREK, T. CZEKAŁSKI, S. SPRAWSKI, S. TURLEJ, Historia Grecji (W. Urban)	604
Bratrstva. Světská a církevní sdružení a jejich role v kulturních a společenských strukturách od středověku do moderní doby. (Sborník příspěvků z III. Pardubického bienále, 29.–30. dubna 2004), wyd. Tomáš Jiránek i Jiří Kuběš (D. Burdzy)	141
The Derveni Papyrus, wyd., wstęp i komentarze Theokritos Kouroumenos, George M. Parássoglou, Kyriakos Tsantsanoglou. „Studi e Testi per il Corpus dei Papiri Filosofici Greci e Latini” t. XIII (W. Lengauer)	304

B. DYMEK, Historia i kultura Mazowsza do 1526 r. (<i>A. Baranowska</i>)	609
J. FRIEDL, Na jedné frontě. Vztahy československé a polské armády (Polskie Siły Zbrojne) za druhé světové války (<i>J. Tomaszewski</i>)	148
R. GAZIŃSKI, G. HOROSZKO, Herby i motywy heraldyczne na monetach zachodniopomorskich (<i>P. Migdalski</i>)	305
M. S. HARTMAN, The Household and the Making of History: a Subversive View of the Western Past (<i>R. Poniat</i>)	294
Historia Britonum. The History of the Britons attributed to Nennius, wyd. i tłum. Richard R o w l e y (<i>P. Derecki</i>)	134
L. KÁZMEROVÁ, M. KATUNINEC, Dilemy Karola Sidora, Bratislava 2006 (<i>J. Tomaszewski</i>)	622
I. MAKARCZYK, Tomasz Ujejski (1612–1689) biskup kijowski prepozyt warمیński, jezuita (<i>R. Kawecki</i>)	613
A. MASSALSKI, Zwierzchnicy rządowych, męskich szkół średnich w Królestwie Polskim w latach 1833–1862 (<i>W. Chmielewski</i>)	619
T. MIŁKOWSKI, Kościół w społeczeństwie hiszpańskim XIX i XX wieku. Od mnichów na wojnie do wojny z mnichami (<i>B. Obtułowicz</i>)	298
P. NEHRING, Dlaczego dziewictwo jest lepsze niż małżeństwo? Spór o ideał w chrześcijaństwie zachodnim końca IV wieku w relacji Ambrożego, Hieronima i Augustyna (<i>G. Pac</i>)	469
Polska — Niemcy Wschodnie 1945–1990. Wybór dokumentów, red. J. K o c h a - nowski, K. Z i e m e r, t. I: Polska wobec Radzieckiej Strefy Okupacyjnej Niemiec maj 1945 — październik 1949, redakcja, wstęp, wybór dokumentów J. K o c h a n o w s k i, opracowanie dokumentów A. K r a j e w s k i, M. M a z u r e k (<i>W. Jarząbek</i>)	308
Rodzina, prywatność, intymność. Dzieje rodziny polskiej w kontekście europejskim, red. Dobrochna K a ł w a, Adam W a ł a s z e k, Anna Ż a r n o w s k a (<i>P. Perkowski</i>)	145
Scholars of Bohemian, Czech and Czechoslovak History Studies, t. I: A–I, t. II: J–P, t. III: R–Z, wyd. Jaroslav P á n e k, Svatava R a k o v á, Václava H o r č a k o v á (<i>J. Tomaszewski</i>)	303
T. SZELAĞ, Bitwa pod Adrianopolem (<i>M. J. Leszka</i>)	605
P. WANDYCZ, Aleksander Skrzyński minister spraw zagranicznych II Rzeczypospolitej (<i>J. Tomaszewski</i>)	301
J. WARZECHA, Historia dawnego Izraela (<i>Ł. Niesiołowski–Spanò</i>)	290
* * *	
J. BOSWELL, Chrześcijaństwo, tolerancja społeczna i homoseksualność. Geje i lesbijki w Europie Zachodniej od początku ery chrześcijańskiej do XIV wieku, przełożył Jerzy K r z y s z p i e Ń (<i>R. Matuszewski</i>)	476

P. BROWN, Ciało i społeczeństwo. Mężczyźni, kobiety i abstynencja seksualna we wczesnym chrześcijaństwie, tłum. I. Kania (<i>G. Pac</i>).....	477
T. W. LAQUEUR, Samotny seks. Kulturowa historia masturbacji, red. naukowa Agata Bielik-Robson (<i>A. Karpiński</i>).....	473
S. OEHMKE, Das Weib im Manne. Hermaphroditos in der griechisch-römischen Antike (<i>R. Matuszewski</i>).....	475
Prostitutes and Courtesans in the Ancient World, wyd. Christopher A. Faraone, Laura K. McClure (<i>R. Matuszewski</i>).....	474
Surviving Hitler and Mussolini. Daily Life in Occupied Europe, wyd. Robert Gilda, Olivier Wieviorka i Anette Warring (<i>J. Kochanowski</i>).....	480
I. VINCENT, Ciała i dusze. Tragiczne losy trzech żydowskich kobiet zmuszonych do pracy w domach publicznych w Ameryce, przekład Anna Rójkowska (<i>A. Karpiński</i>).....	479

KOMUNIKATY

Dzieje Galicji jako problem historyczny. Numer monograficzny „Kwartalnika Historycznego”.....	312
Pierwszy Warszawski Konres Judaistyczny	311

WYKAZ SKRÓTÓW.....	151
--------------------	-----